

חוני המעגל-הבטים חדשים בספור ישן-מקורות

שי פינקלשטיין
רב קהילת ניצנים

משנה מסכת תענית פרק ג משנה ח

על כל צרה שלא תבא על הצבור מתריעין עליהן חוץ מרוב גשמים מעשה שאמרו לו לחוני המעגל התפלל שירדו גשמים אמר להם צאו והכניסו תנורי פסחים בשביל שלא ימוקו התפלל ולא ירדו גשמים מה עשה עג עוגה ועמד בתוכה ואמר לפניו רבונו של עולם בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך התחילו גשמים מנטפין אמר לא כך שאלתי אלא גשמי בורות שיחין ומערות התחילו לירד בזעף אמר לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה ירדו כתיקנן עד שיצאו ישראל מירושלם להר הבית מפני הגשמים באו ואמרו לו כשם שהתפללת עליהם שירדו כך התפלל שילכו להן אמר להן צאו וראו אם נמחת אבן הטועים שלח לו שמעון בן שטח אלמלא חוני אתה גוזרני עליך נידוי אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו ועליך הכתוב אומר (משלי כ"ג) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך:

ספר יונה פ"ג פסוק י
"כי שבו מדרכם הרעה"

תלמוד בבלי מסכת תענית דף טז עמוד א
אחינו, לא שק ותענית גורמים אלא תשובה ומעשים טובים גורמים. שכן מצינו באנשי נינוה שלא נאמר בהם וירא האלהים את שקם ואת תעניתם, אלא וירא האלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה.

שו"ע או"ח תקעו סעיף יא
וכן על המטר. כיצד, הרי שרבו עליהם גשמים עד שיצרו להם, הרי אלו מתפללים עליהם, שאין לך צרה יתירה מזו שהביתם נופלים ונמצא בתיהם קבריהם; ובארץ ישראל אין מתפללין על רוב הגשמים, מפני שהיא ארץ הרים ובתיהם בנוים באבנים ורוב הגשמים טובה להם ואין מתענים להעביר הטובה; ועכשיו בצפת מצוים מפולת בתים מפני הגשמים, ומתפללים עליהם. "ריבוי הגשמים בארץ ישראל לרוב אינו מזיק, אך אם הגשם גורם לנזק-ניתן להתפלל

יוסיפוס קדמוניות היהודים יד,ב,א (מהדורת שליט עמ' 119)

מחנה היהודים זה ליד זה ושקד על המצור בעוז. מעשים אלו אירעו בימי חג המ-
 צות, שהגנו קוראים לו פסח. המכובדים שביהודים עזבו את הארץ וברחו למצ-
 רים. וצדיק אחד חביב־אלוהים, חוניו שמו, שהתפלל פעם לאלוהים בשעת עצי-
 22 רת גשמים שיסיר את הבצורת, ואלוהים שמע לקולו והמטיר, (חוניו זה) התחבא בר-
 אותו שהמהומה עומדת בתוקפה. והוא הובא למחנה היהודים והם דרשו ממנו, שכ-
 שם שהתפלל והפסיק את הבצורת כך יערוך תפילות נגד אריסטובולוס ובני-סיעתו
 המורדים. וכשהתנגד וסירב, הכריחו ההמון (לכך). אז עמד בתוכם ואמר: 'אלוהינו
 23 מלך העולם, מאחר שאלה העומדים אתי הם עמך והנצורים כוהניך, בבקשה ממך,
 24 שלא תשמע את אלו נגד אלו ולא תקיים מה שמבקשים אלו נגד אלו'. (וכשעמד)
 והתפלל תפילה זו הקיפו אותו הרשעים שביהודים והרגוהו בסקילה.

מגילת תענית – מהדורת ורד נועם

מגילת תענית (ליכטנשטיין) הסכוליון

עשרים באדר/ בעשרין ביה צמון עמא על מטרא ונחת להון. מפני שהיה רעבון ובצרת בארץ ישראל ולא ירדו להם גשמים שלש שנים זו אחר זו. [פ'] עד שירד חוני המעגל לפני התבה והתפללו וירדו גשמים יום שירדו גשמים עשאוהו יום טוב.

כ' באדר

בעשרים ביה צמון עמא על מטרא ונחת להון

- פ מפני שהיה רעבון ובצרת בארץ ישראל ולא ירדו להם גשמים ג' שנים זו אחר זו, עד שירד חוני המעגל לפני התיבה, והתפללו וירדו גשמים. יום שירדו גשמים עשאוהו יום טוב.
- א שאין הגשמים יורדים אלא בשביל ישראל, שני: יפתח יי' לך את יארצרו הטוב את השמים. וזה היה בימי שמעון הצדיק, ואמר להם: משל למלך שכעס על בנו ואמר לבן ביתו: אל תתן לבני פרנסה עד שיבכה ויתחנן לפני.

תוספתא מסכת תענית (ליברמן) פרק ב הלכה יג

מעשה בחסיד אחד שאמרו לו התפלל וירדו גשמים התפלל וירדו גשמים אמ' לו כשם שהתפללת וירדו כך התפלל וילכו להם אמ' להם צאו וראו אם עומד אדם בקרן אפל ומשקשק את רגלו בנחל קדרון אנו

מתפללין שלא ירדו גשמים אבל בטוחין שאין המקום מביא מבול לעולם שני ולא יהיה עוד מבול וגו' ואומ' כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי וגו'

תלמוד בבלי מסכת תענית דף כב עמוד ב

“על כל צרה שלא תבוא על הצבור כו'. תנו רבנן: על כל צרה שלא תבוא על הצבור מתריעין עליה, חוץ מרוב גשמים. מאי טעמא? - אמר רבי יוחנן: לפי שאין מתפללין על רוב הטובה. ואמר רבי יוחנן: מניין שאין מתפללין על רוב הטובה - שנאמר הביאו את כל המעשר אל בית האוצר, וגו' מאי עד בלי די? אמר רמי בר רב (יוד): עד שיבלו שפתותיכם מלומר די. אמר רמי בר רב יוד: ובגולה מתריעין עליה. תניא נמי הכי: שנה שגשמיה מרובין, אנשי משמר שולחין לאנשי מעמד: תנו עיניכם באחיכם שבגולה שלא יהא בתיהם קבריהם. שאלו את רבי אליעזר: עד היכן גשמים יורדין ויתפללו שלא ירדו? - אמר להם: כדי שיעמוד אדם בקרן אפל, וישכשך רגליו במים. והתניא ידיו! - רגליו כידיו קאמינא. אמר רבה בר בר חנה: לדידי חזיא לי קרן אפל, דקם ההוא טייעא כי רכיב גמלא ונקיט רומחא בידיה מיתחזי איניבא. תנו רבנן: ונתתי גשמיכם בעתם. לא שכורה ולא צמאה, אלא בינונית. שכל זמן שהגשמים מרובין - מטשטשין את הארץ, ואינה מוציאה פירות. דבר אחר: עתם - בלילי רביעיות ובלילי שבתות. שכן מצינו בימי שמעון בן שטח, שירדו להם גשמים בלילי רביעיות ובלילי שבתות, עד שנעשו חטים ככליות ושעורים כגרעיני זיתים ועדשים כדינרי זהב, וצרו מהם דוגמא לדורות, להודיע כמה החטא גורם, שנאמר עונותיכם הטו אלה וחטאתיכם מנעו הטוב מכם. וכן מצינו בימי הורדוס שהיו עוסקין בבנין בית המקדש, והיו יורדין גשמים בלילה, למחר נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחה החמה ויצאו העם למלאכתן, וידעו שמלאכת שמים בידיהם”

תלמוד בבלי מסכת תענית דף כג עמוד א

מעשה ששלחו לחוני המעגל וכו'. תנו רבנן: פעם אחת יצא רוב אדר ולא ירדו גשמים. שלחו לחוני המעגל: התפלל וירדו גשמים! התפלל ולא ירדו גשמים. עג עוגה ועמד בתוכה, כדרך שעשה חבקוק הנביא, שנאמר על משמרת אעמדה ואתיצבה על מצור וגו'. אמר לפניו: רבונו של עולם! בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך, נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך. התחילו גשמים מנטפין, אמרו לו תלמידיו: רבי, ראינוך ולא נמות. כמדומין אנו שאין גשמים יורדין אלא להתיר שבועתך. אמר: לא כך שאלתי, אלא גשמי בורות שיחין ומערות. ירדו בזעף, עד שכל טפה וטפה כמלא פי חבית. ושיערו חכמים שאין טפה פחותה מלוג. אמרו לו תלמידיו: רבי, ראינוך ולא נמות. כמדומין אנו שאין גשמים יורדין אלא לאבד העולם. אמר לפניו: לא כך שאלתי, אלא גשמי רצון ברכה ונדבה. ירדו כתיקנן, עד שעלו כל העם להר הבית מפני הגשמים. אמרו לו: רבי, כשם שהתפללת שירדו, כך התפלל וילכו להם. אמר להם: כך מקובלני שאין מתפללין על רוב הטובה. אף על פי כן, הביאו לי פר הודאה. הביאו לו פר הודאה. סמך שתי ידיו עליו, ואמר לפניו: רבונו של עולם! עמך ישראל שהוצאת ממצרים אינן יכולין לא ברוב טובה ולא ברוב פורענות, כעסת עליהם - אינן יכולין לעמוד, השפעת עליהם טובה - אינן יכולין לעמוד, יהי רצון מלפניך שיפסקו הגשמים ויהא ריוח בעולם. מיד נשבה הרוח ונתפזרו העבים, וזרחה החמה, ויצאו העם לשדה והביאו להם כמהין ופטירות. שלח לו שמעון בן שטח: אלמלא חוני אתה - גזרני עליך נידוי. שאילו שנים כשני אליהו שמפתחות גשמים בידו של אליהו לא נמצא שם שמים מתחלל על ידך? אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך, כבן שמתחטא על אביו ועושה לו רצונו. ואומר לו: אבא, הוליכני לרחצני בחמין, שטפני בצונן, תן לי אגוזים, שקדים, אפרסקים, ורמונים - ונותן לו. ועליך הכתוב אומר ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך. תנו רבנן מה שלחו בני לשכת הגזית לחוני המעגל (איוב כב, כח) ותגזר אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור ותגזר אומר אתה גזרת מלמטה והקדוש ברוך הוא מקיים מאמריך מלמעלה ועל דרכיך נגה אור דור שהיה אפל הארת בתפלתך כי השפילו ותאמר גוה דור שהיה שפל הגבהתו בתפלתך ושח עינים יושיע דור ששח בעונו הושעתו בתפלתך ימלט אי נקי דור שלא היה נקי מלטתו בתפלתך ונמלט בבור כפיך מלטתו במעשה ידיך הברורין”

ירושלמי תענית

[א' ה'] והתפללו ולא ירדו גשמים וכיון שראו שיצא רב אדר ולא ירדו להם גשמים **הלכו להם** אצל חוני המעגל אמרו לו התפלל וירדו גשמים. אמר להם צאו והכניסו תנורי פסחים בשביל שלא ימקו. התפלל ולא ירדו גשמים. עג עוגה ועמד בתוכה כדרך שעשה חבקוק הנביא שנאמר על משמרתו אעמדה ואתיצבה על מצור ואצפה לראות מה ידבר בי ומה אשיב על תוכחתי. אמר רבוננו של עולם בניך שמו פניהם עלי כשאני כבן בית לפניך. נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך התחילו הגשמים יורדין טפין טפין אמרו לו רבי ראינוך לא נמות כסבורין אנו לומר אין הגשמים הללו באין אלא להתיר שבועתך. אמר להם בני אל תמותו אמר רבוננו של עולם לא כך שאלתי אלא גשמי בורות שיחין ומערות התחילו הגשמים יורדין בזעף כל טפה וטפה כמלא פי חבית ושערו חכמים טפה אחת לוג. אמרו לו ראינוך לא נמות כסבורין אנו לומר אין הגשמים הללו באים אלא להחריב את העולם. אמר להם בני אל תמותו. אמר רבוננו של עולם לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה ירדו כתקנן עד שעלו ישראל מירושלם להר הבית מפני רב הגשמים. אמרו לו כשם שהתפללת עליהם שירדו כך התפלל עליהם שלא ירדו. וילכו להם. **אמר להם אין מתפללין על רב הגשמים.** אלא לכו והביאו פר הודיות. הלכו והביאו לו פר הודיות. **סמך שתי ידיו עליו ונתפלל** ואמר רבוננו של עולם ראה עמך ישראל ונחלתך אשר הוצאת בכחך הגדול ובזרועך הנטויה שאין יכולין לעמד לא ברב זעמך ולא ברב טובך. כעסת עליהם אין יכולין לעמד. השפעת להם טובך אין יכולין לעמד יהי רצון מלפניך **שיהא רוח.** מיד נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחה החמה ונתגבה הארץ ויצאו הכל לשדה וראו את המדבר שהוא מלא כמהין ופטירות. שלח לו שמעון בן שטח אלמא חוני המעגל אתה גוזרני עליך נדוי שאלו היו שנים כשני אליהו לא נמצא שם שמים מתחלל על ידיך מה אעשה שאתה מתחטא לפני המקום כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו. אומר לו הבא לי חמין ומביא לו הבא לי צונן ומביא לו תן לי אגוזים ונותן לו תן לי רמונים ונותן לו. תן לי אפרסקין ונותן לו ועליך הכתוב אומר ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך

אותו היום עשאוהו יום טוב לפי שאין הגשמים יורדים אלא בזכותן של ישראל שנאמר יפתח יי לך את אוצרו הטוב את השמים. לך בזכותך ובך הדבר תלוי. ואומר ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך. בך בזכותך הגשמים יורדין והטללים יורדין בזכותך. ואומר ונתתי גשמיכם בעתם.

ומעשה שנתענו בימי שמואל הקטן וירדו להם גשמים קדם הנץ החמה כסבורים העם לומר שבח הוא להם. אמר להם הרי אתם דומים למלך שכעס על בנו אמר לאפטרופוס שלו אל תתן לו פרנסתו עד שיבכה ויתחנן לפני.

חידושי הריטב"א מסכת תענית דף כב עמוד ב

אין מתעניין ולא מתריעים בארץ ישראל על רוב הגשמים. שאינה סכנה להם שהיא ארץ הרים ובתים בנויים באבנים, אבל בגולה ומקום שיש בו סכנה מתריעין ומתעניין עליהם שלא יהו בתיהם קבריהם.

תנו רבנן עד מתי הגשמים יורדים כל. האי שיעורא בארץ ישראל ובשעת הרביעה וכן בכל מקום ובכל זמן כפי מה שיראו שיש להם כדי צרכן.

בית הבחירה (מאירי) מסכת תענית דף כב עמוד ב

מה שאמרו במשנה שלא להתענות על רוב גשמים דוקא במקום שאין הזיקם מצוי כגון ארץ הרים וגבעות וארץ נגובה ויבשה בטבעה אבל כל שהוא טבעני כגון מחוז בבל והדומים לו מתריעות עליה מיד אמרו חכמים שבזמן שבית המקדש קיים בזמן שהיו גשמים מרובים היו אנשי משמר שולחים לאנשי מעמד תנו עיניכם לאחיכם שבגולה ר"ל להתענות ולהתפלל שלא יהיו בתיהם קבריהם ר"ל מחשש מפלת והוא הדין אם הזיקם מצוי לרקיבת הזרעים או באיזה ענין:

רש"י מסכת תענית דף כג עמוד א

אין טורח לבני אדם, דאינם הולכים לדרכים בלילי רביעיות מפני אגרת בת מחלת, בפסחים (ק"ב, ב).

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת תענית פרק ג

הלכה ט

מתני' על כל צרה שלא תבוא על הציבור מתריעין עליה חוץ מרוב גשמים מעשה שאמרו לחוני המעגל התפלל שירדו גשמים אמר להן צאו והכניסו תנורי פסחים בשביל שלא ימקו והתפלל ולא ירדו גשמים עג עוגה ועמד בתוכה ואמר רבש"ע בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מיכן עד שתרחם על בניך התחילו הגשמים מנטפין אמר לא כך שאלתי אלא גשמי בורות שיחין ומערות ירדו בזעף אמר לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה ירדו כתיקנן עד שעלו ישראל מירושלם להר הבית מפני הגשמים אמרו לו כשם שנתפללת עליהם שירדו כך התפלל שילכו להם אמר להן **צאו וראו אם נמחית אבן הטועים:**

גמ'... ונתפלל ולא ירדו גשמים. אמר רבי יוסי בי רבי בון שלא בא בענוה... אמרו לו כשם שנתפללת עליהן שירדו כך התפלל עליהם שילכו להם אמר להן צאו וראו אם נמחית אבן הטועים. מה עיסקה דהדא אבן הטועים אלא כל מאן דהוה מובד מילה הוה נסב לה מן תמן וכל דהוה משכח מילה הוה מייביל לה לתמן. אמר להן כשם שאי אפשר לאבן הזאת להימחות מן העולם כך **א"א להתפלל על הגשמים שילכו להם** אלא צאו והביאו לי פר של הודיות ויצאו והביאו לו פר של הודיות וסמך שתי ידי ואמר רבוננו הבאתה רעה על בניך ולא יכלו לעמוד בה הבאתה טובה על בניך ולא יכלו לעמוד בה אלא יהי רצון מלפניך **שתביא רווחה** מיד נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחה החמה ונתנגבה הארץ ויצאו ומצאו מדבר מלא כמהים. **שאלו את ר"א מאימתי מתפללין על הגשמים שילכו להם** אמר להן כדי שיהא אדם עומד בקרן העופל ומשקשק את רגליו בנחל קדרון אבל בטוחים אנו בבעל הרחמים שאינו מביא מבול לעולם מה טעמא [ישעי' נד ט] כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ:

הלכה י

מתני' שלח לו שמעון בן שטח ואמר לו צריך אתה לנדוי אבל מה אעשה לך ואתה מתחטא לפני המקום כבן שהוא מתחטא לאביו ועושה לו רצונו ועליך הכתוב אומר [משלי כג כה] ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך: גמ' שאילו נגזרו גזירה כשם שנגזרה בימי אליהו. לא נמצאתה מביא את הרבים לידי חילול השם שכל המביא את הרבים לידי חילול השם צריך נידוי. **תמן תנינן שלח לו רבן גמליאל אם מעכב אתה את הרבים נמצאת מביא מבול לעולם. לא נמצאת מעכב רבים מלעשות מצוה וכל המעכב רבים מלעשות מצוה צריך נידוי. ואמר לו ואין הקדוש ברוך הוא מבטל גזירתו מפני גזירתו של צדיק אמר לו הן הקדוש ברוך הוא מבטל גזירתו מפני גזירתו של צדיק ואין הקדוש ברוך הוא מבטל גזירתו של צדיק מפני גזירתו של צדיק חבירו. אבל מה אעשה לך ואתה מתחטא לפני המקום כבן שהוא מתחטא על אביו והוא עושה לו רצונו. ר' ברכיה ר' אבא בר כהנא ר' זעירה בשם רב יהודה ואית דאמרין לה בשם רב חסדא ואית דאמרין לה בשם רב מתנה [איוב כב כח] ותגזר אמר ויקם לך מה ת"ל לך אלא אפילו הוא אמר הכין ואת אמר הכין דידך קיימא ודידי לא קיימה. [איוב כב כח] ועל דרכיך נגה אור**

פני משה מסכת תענית פרק ג

שלא בא בענוה. בתחלה אלא אמר להם צאו והכניסו וכו' ומראה שבטוח בתפלתו הוא לפיכך לא ירדו מיד:

קרבו העדה מסכת תענית פרק ג

שלא בא בענוה. להתפלל על הגשמים אלא בדרך חוב לפיכך לא נענה מיד:

קרבו העדה מסכת תענית פרק ג הלכה ט

אלא כל מאן. שנאבד ממנו דבר היה נוטלו משם דכל מי שמוציא דבר שאינו שלו מביאו לשם להכריז עליו. כך א"א להתפלל על הגשמים שילכו להם:

תלמוד בבלי מסכת תענית דף כג עמוד ב

"חנן הנחבא בר ברתיה דחוני המעגל הוה. כי מצטריך עלמא למיטרא הווי משדרי **רבנן** ינוקי דבי רב לגביה, ונקטי ליה בשיפולי גלימיה ואמרו ליה: אבא, אבא, הב לן מיטרא. - אמר לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, עשה בשביל אלו שאין מכירין בין אבא דיהיב מיטרא לאבא דלא יהיב מיטרא. ואמאי קרי ליה חנן הנחבא מפני שהיה מחביא עצמו בבית הכסא."

תלמוד בבלי מסכת שבת דף נג עמוד ב

תנו רבנן: מעשה באחד שמתה אשתו והניחה בן לינק, ולא היה לו שכר מניקה ליתן, ונעשה לו נס ונפתחו לו דדין כשני דדי אשה והניק את בנו. אמר רב יוסף: בא וראה כמה גדול אדם זה, שנעשה לו נס כזה! אמר לו אביי: אדרבה, כמה גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשית!

נַחַל קְדְרוֹן (בערבית **ואדי א-נאר**) הוא נחל במדבר יהודה היורד מאזור העיר העתיקה בירושלים ונשפך לים המלח סמוך ליישוב אבנת מדרום לנחל קומראן ומצפון לנחל דרגה. אורכו של הנחל כ-34 ק"מ, ושטח אגן ההיקוות שלו כ-115 קמ"ר.

ישנן מספר השערות אודות מקור שמו של הנחל: ההשערה הראשונה מתייחסת לפירוש המילה "קדר" כ"חושך". חלק מערוץ הנחל המוקף הרים גבוהים שיוצרים בו אפלה. השנייה מתייחסת אף היא לפירוש המילה "קדר" כ"חושך", אך היא מתייחסת לנחל כמקום של קבורה וטומאה, שכן בו נקברו אישים חשובים מימי תקופת בית שני. לפי ההשערה השלישית, "קדרון" נובע מצורת ה"קדרה" שיוצר הנחל במפגשו עם גיא בן הינום. השערה רביעית מייחסת את מקור שם הנחל הוא לבתי המלאכה של הקדרים שהיו בו. את דרכו מירושלים לרמת המדבר, עושה נחל קדרון בכיוון לא רגיל לנחלי מדבר יהודה, מצפון לדרום. רק עם כניסת הנחל לתחום מדרגת הכפיפה העליונה של

מדבר יהודה, בסמוך ל**ח'רבת חרד'אן**, משתנה בחריפות כיוונו של הנחל, והוא זורם ממערב-דרום-מערב למזרח-צפון-מזרח. רוב אורכו של הנחל, הוא בתחום המסלע ה**קירטוני** הרך של רמת מדבר יהודה, והוא רדוד ומתון. במקום בו חוצה הנחל את קמר מעון-מר סבא, הוא יוצר **קניון** עמוק. אורכו של קניון זה כ-2.5 ק"מ, ועומקו מגיע ל-80 מטר. קירות הקניון אינם זקופים, כך שרחבו בקרקעיתו כ-30 מטר, בעוד רחבו בין שפותיו כ-150 מטר.

ספר יונה פ"ג פסוק י

ובתלמוד בבלי מסכת תענית דף טז עמוד א
אחינו, לא שק ותענית גורמים אלא תשובה ומעשים טובים גורמים. שכן מצינו באנשי נינוה שלא נאמר בהם וירא האלהים את שקם ואת תעניתם, אלא וירא האלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה.

רש"י מסכת תענית דף כג עמוד א
"אין טורח לבני אדם, דאינם הולכים לדרכים בלילי רביעיות מפני אגרת בת מחלת, בפסחים (ק"ב, ב)."

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף י עמוד א
כך מקובלני מבית אבי אבא - אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לד עמוד ב
תנו רבנן: מעשה שחלה בנו של רבן גמליאל, **שגר** שני תלמידי חכמים אצל רבי חנינא בן דוסא לבקש עליו רחמים. כיון שראה אותם עלה לעלייה ובקש עליו רחמים. בירידתו, אמר להם: לכו - שחלצתו חמה. אמרו לו: וכי נביא אתה? אמר להן: לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי, אלא כך מקובלני: אם **שגורה** תפלתי בפי - יודע אני שהוא מקובל, ואם לאו - יודע אני שהוא מטורף.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף ק"ט עמוד ב
אמר ריש לקיש לרבי יהודה נשיאה: כך מקובלני מאבותי, ואמרי לה מאבותיך: כל עיר שאין בה תינוקות של בית רבן - מחריבין אותה. רבינא אמר: מחרימין אותה.

אורבך, 'חז"ל אמונות ודעות' עמ' 610 "וכבר בתקופת האמוראים הראשונים גוברת המגמה האוטופית בחזון הגאולה. גרמו לכך בוודאי ההידרדרות בקיסרות הרומית, המלחמות בינם ובין הפרסים, הירידה במצב הכלכלי... קיימת ממש מעין התחרות בהעלאת תיאורי אנארכיה ומהפכה כסימנים לבואו של בן דוד"

משנה ברכות פ"א, א,
מאימתי קורין את שמע בערבית

משנה תענית פ"א, א,
מאימתי מזכירין גבורות גשמים

תענית ד:ח

צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמִיחַת לְבוֹ (שִׁיר הַשִּׁירִים ג). בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ, זֶה מִתְּנַתְּנָה. וּבְיוֹם שְׂמִיחַת לְבוֹ, זֶה בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׂיִבְנָה בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ. אָמֵן

ברכות ט:ה

וְהִתְקִינוּ, שְׂיִהֵא אָדָם שׁוֹאֵל אֶת שְׁלוֹם חֲבֵרוֹ בְּשֵׁם, שְׁנֹאֲמַר (רוֹת ב) וְהִנֵּה בְעֵז בָּא מִבֵּית לְחָם, וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרִים יְיָ עִמָּכֶם, וַיֹּאמְרוּ לוֹ, יְבָרְכֶךָ יְיָ. וַאֲמַר (שׁוֹפְטִים ו) יְיָ עִמָּךְ גְּבוּר הַחֵיל. וַאֲמַר (מְשֵׁלִי כג) אֵל תְּבוֹז כִּי זָקְנָה אִמְךָ. וַאֲמַר (תְּהִלִּים קיט) עַת לַעֲשׂוֹת לִי הִפְרוּ תוֹרָתְךָ. רַבִּי נִתְּנָה אֲמַר, הִפְרוּ תוֹרָתְךָ עַת לַעֲשׂוֹת לִי